

Wymiany międzynarodowe dają uczestnikom możliwość zwiększenia kompetencji międzykulturowych – koniecznych, aby żyć we współczesnym różnorodnym świecie. Każdy i każda z nas nosi swoiste "okulary kulturowe" przez które postrzega świat. Okulary te zbudowane są z wartości, norm, zachowań i sposobów komunikacji, które nabywamy żyjąc w danym kraju, regionie. Dzięki spotkaniu międzykulturowemu mamy szansę spojrzeć na świat przez inne okulary - zobaczyć inne perspektywy, interpretacje i sposoby reagowania na otaczającą nas rzeczywistość.

Wymiany młodzieży to spotkania szczególne - dzięki wsparciu koordynatorów młodzi ludzie mają możliwość poznania przedstawicieli innych kultur i zrozumienia, jak funkcjonują w różnych obszarach życia – co jest dla nich ważne, jak się zachowują, w jaki sposób komunikują się z innymi, jak organizują pracę i zarządzają czasem, jak radzą sobie z problemami i wiele, wiele innych. Z drugiej strony to też szansa na przyjrzenie się, być może po raz pierwszy w życiu, własnej kulturze i podjęcie próby jej zrozumienia. Dzięki temu uczestnicy są w stanie dostrzec zarówno różnice między kulturami, jak i istniejące między nimi podobieństwa, tworząc tym samym pomost ułatwiający porozumienie i współpracę także po zakończeniu wymiany. Udział w międzynarodowym projekcie zwiększa nie tylko ich wiedzę, ale także wrażliwość na siebie i innych oraz ciekawość poznawczą i gotowość do budowania pozytywnych relacji międzykulturowych. Młodzi ludzie podczas wymiany rozwijają postawę solidarności z innymi, która pomaga mierzyć się ze strachem przed innością, oraz umiejętność krytycznego myślenia i empatii. Te kompetencje pomagają aktywnie sprzeciwiać się niesprawiedliwości społecznej i dyskryminacji.

Warto pamiętać, że międzykulturowe uczenie się nie dokonuje się samo z siebie – trzeba je aktywnie inicjować i kształtować. Jednocześnie spotkanie z przedstawicielami innych kultur, pokazując różnice w wartościach, normach i zwyczajach, może także prowadzić do nieporozumień i konfliktów. Dlatego właśnie potrzebni są pedagodzy, którzy stworzą osobom uczestniczącym ramy do bezpiecznego uczenia się międzykulturowego poprzez:

- przygotowanie grupy na spotkanie przedstawicieli innej kultury/kultur,
- wprowadzanie metod pozwalających w aktywny sposób głębiej poznać inną kulturę (zamiast biernych metod poznawania tradycji i kultury, np. wycieczki do muzeów),
- pogłębione i odnoszące się do konkretnych osób, a nie stereotypów poznawanie kultury (np. wieczór kulturowy oparty na zainteresowaniach osób uczestniczących, ich talentach, a nie potrawach i tańcach tradycyjnych),
- stosowanie metod pozwalających poznawać różne aspekty innej kultury/kultur (zamiast jedynie poznawania historii i tradycji innego kraju),
- realizację projektu z poszanowaniem zwyczajów, np. żywieniowych przedstawicieli obu kultur (zamiast narzucania własnych zwyczajów innym),
- dostosowanie procesu uczenia się międzykulturowego do potrzeb grup/y (zamiast tworzenia od początku grup mieszanych bez brania pod uwagę obaw uczestników),

- udzielanie wsparcia emocjonalnego i mediację w przypadku konfliktów,
- tworzenie atmosfery zaufania poprzez stwarzanie okazji do uzewnętrzniania uczuć i dzielenia się doświadczeniami.

Mapa świata

Cel: uświadomienie różnic w postrzeganiu, uwrażliwienie na inne perspektywy kulturowe

Czas: 30 min

Wielkość grupy: dowolna, praca indywidualna i na forum

Materiały: kartki A4, markery – dla każdej osoby uczestniczącej, mapy świata – wydrukowane na dużym formacie lub wyświetlane na rzutniku:

Mapa japońska:

<http://www.mapsdownunder.com.au/mapshop/images/items/zemwor01La.jpg>

Mapa nowozelandzka:

http://cdn.shopify.com/s/files/1/0071/5032/products/upside_down_2.png?v=1357282201

Przebieg: Osoby uczestniczące mają dwie minuty, żeby na kartkach narysować mapę świata (tak, jak ją pamiętają, znajomość geografii nie jest wymagana). Po zakończeniu pokazują sobie mapy w kręgu i porównują:

- czy mapy są podobne, czy inne?
- od czego zaczęli rysować, dlaczego?

Sprawdźmy teraz z mapą, czy wasze rysunki się z nią zgadzają.

Wyświetlona zostaje pierwsza mapa (bez ujawniania, że jest to mapa japońska).

Pytania do omówienia:

- co się zgadza, co jest inne?
- jak myślicie, z jakiego kraju jest ta mapa?
- jak wam się na nią patrzy?

Wyświetlona zostaje druga mapa (bez ujawniania, że jest to mapa nowozelandzka)

- czym się ta mapa różni od poprzedniej? Jak wygląda na niej Europa?
- z jakiego kraju jest ta mapa?
- jakie robi na was wrażenie?

Która z map jest prawidłowa? Kto rysował pierwsze mapy? Jak reagujemy, gdy widzimy coś co jest inne w porównaniu do tego, co znamy? Dlaczego?

W rozmowie ważne jest poruszenie następujących kwestii:

Mapy, kierunki świata, siatka kartograficzna są umowne. Wszystkie mapy zniekształcają świat, bo nie jest możliwe odzwierciedlenie zakrzywionej powierzchni na płaszczyźnie – na

tej, której używamy w Europie nasz kontynent wydaje się bardzo duży nawet w stosunku do Afryki, a przecież jest ona kilkakrotnie razy większa. Etnocentryzm to przyjmowanie swojego punktu widzenia jako ogólnie obowiązującego - przyzwyczajeni do patrzenia na Europę jako centrum, zakładamy, że tak wygląda mapa świata dla wszystkich krajów i kontynentów.

Co to ćwiczenie z mapami ma wspólnego ze spotkaniem się dwóch kultur?

Własna kultura jest taką właśnie mapą, którą znamy - uważamy normy naszej kultury za „normalne” i powszechnie obowiązujące, a gdy spotkamy się z inną kulturą (inną „mapą”) czujemy się z nią niepewnie. Podobnie mieszkańcy innych krajów uznają własne zwyczaje jako normalne i obowiązujące, co prowadzi do nieporozumień i trudności w komunikacji. Jak reagujemy na to co jest inne? Co jest potrzebne żeby móc przyjąć inną perspektywę? Co może przynieść przyjęcie innej perspektywy?

Cytryny

Cel: refleksja nad różnicami indywidualnymi; wprowadzenie do tematu stereotypów, różnic i równości szans.

Czas: 30 minut

Materiały: cytryny – po jednej dla każdej osoby, torba

Wielkość grupy: dowolna, praca w całej grupie

Przebieg:

Każda osoba losuje z torby jedną cytrynę.

Następnie ma się jej przyjrzeć, znaleźć szczegóły, które wyróżniają ich owoc, zapoznać się z fakturą skórki, zamknąć oczy, poczuć jej ciężar i kształt w dłoni, powąchać. Potem nadać cytrynie imię, które pasuje do jej charakteru [5 min]

Prowadzący zbiera wszystkie cytryny do torby, potrząsa torbą i miesza owoce.

Cytryny zostają wysypane na podłogę przed całą grupą – każda osoba ma podejść i odnaleźć swoją cytrynę. Jeżeli pojawi się spór, do kogo należy cytryna, prowadzący pomaga go rozstrzygnąć, a jeżeli nadal nie można dojść do porozumienia, to odkłada sporny owoc na bok, jako nierozpoznany. Na koniec ćwiczenia prawdopodobnie okaże się, że pozostały dwie niezidentyfikowane cytryny i dwóch właścicieli rozpozna w końcu swoją własność.

Pytania do omówienia:

Skąd wiecie, że odnaleźliście swój owoc? Czyja cytryna jest najważniejsza? Która powinna mieć największe prawa? Zwróć uwagę uczestnikom, że w podobny sposób jak cytryny w tym ćwiczeniu, rozróżniamy ludzi. Przyjrzyjcie się stereotypom: czy wszystkie cytryny są tego samego koloru? Czy wszystkie mają ten sam kształt? Porównaj sytuację w tym ćwiczeniu do stereotypów, które istnieją pomiędzy ludźmi reprezentującymi różne kultury, rasy i płcie. Co to oznacza dla uczestników? Twoja ocena tego procesu i kwestii, które się pojawią, pomoże ci zaplanować kolejne sesje poświęcone różnicom i równości szans.

Źródło: Integracja społeczna. Pakiet szkoleniowy

BRAVE café

Cel: poznanie kraju partnera z perspektywy rówieśniczej, zaciekawienie inną perspektywą kulturową:

Czas: 90 minut

Materiały: flipcharty, markery, stoliki

Wielkość grupy: dowolna, praca mniejszych grupach

Przebieg:

I część (45 min)

W grupach mieszanych (5-6 osobowych) osoby uczestniczące wybierają dwa spośród przedstawionych tematów, odnoszących się do realiów życia w krajach pochodzenia osób uczestniczących, np:

Relacje (Jakie są relacje pomiędzy dorosłymi a młodzieżą? Co to znaczy być osobą starszą? Co to znaczy być dzieckiem? Jakie są relacje między nauczycielami a uczniami? Jak się zwraca do osób starszych, nauczycieli?)

Role (Co wolno kobietom, co wolno mężczyznom? Kto zajmuje się wychowaniem dzieci? Jakie zawody są rozumiane jako męskie i kobiece?)

Ekonomia i życie codzienne (Ile kosztuje chleb? Wynajęcie mieszkania? Wyjście do kina? Z jakimi kosztami wiążą się wasze hobby?)

Wolno/nie wolno (Czego nie wypada robić? O czym powinna pamiętać osoba z innego kraju? Jakie są konsekwencje złamania zasad?)

Tematy tabu (Jakich tematy są społecznymi tabu? Jaka odmienność działa izolująco społecznie? Jakie działania są podejmowane żeby przeciwdziałać dyskryminacji?)

Kultura młodzieżowa (Czym interesują się młodzi ludzie W jaki sposób tworzą kulturę? Gdzie może zaistnieć kultura młodzieżowa – w szkole/ domu kultury/ galerii/ na murach/ w internecie?)

Każda z grup sama decyduje które tematy są dla nich interesujące – osoby uczestniczące dzielą się, jak wygląda sytuacja w ich krajach z ich perspektywy. Jako podsumowanie grupy rysują plakaty (40 min). Najważniejsze były rozmowy wewnątrz grup, dlatego w podsumowaniu wystarczy poprosić o pokazanie plakatów i zapytać co było najciekawsze w tych rozmowach.

Uwagi: W omówieniu warto podkreślić, że głos każdej osoby jest ważny i jednocześnie jest perspektywą indywidualną – czasem w grupie najbardziej mogą różnić się opiniami dwie osoby z tego samego kraju, i to jest właśnie najciekawsze, buduje w nas przyzwolenie na różnorodność.

II część (45 minut)

W tych samych grupach osoby uczestniczące przygotowują wspólną prezentację na „Brave – Festival. Przeciw wypędzeniom z kultury”. Każda osoba ma nauczyć pozostałe osoby w swojej grupie jakiegoś elementu kultury swojego kraju, który jest dla niej

osobiście ważny. Może to być krok hiphopowy/ sposób odegrania melodii – gwizdząc, mrużąc, tupiąc, używając ciała/ fraza z ulubionej piosenki/ rapowane zdanie z książki/ symboliczne przedstawienie jakiejś wartości itd. Może być to jakaś szczególnie lubiana część kultury swojego kraju lub osobiste hobby, talent czy zainteresowanie. Grupy mają stworzyć i na koniec zaprezentować przedstawienia łączące osobiste kawałki kultury każdej z osób.

Uwagi: Zapraszając młodzież do tego działania warto opowiedzieć o inspiracji Festiwalem Brave Kids, opartym na dzieleniu się kulturą zamiast podziałów kulturowych. Dzieci pracują nad wspólnym przedstawieniem, wnosząc w nie część siebie i swej kultury. To co ich różni jest motorem napędowym znajdowania tego, co ich łączy. Młodzi twórcy występują w podwójnej roli – uczą się od innych i sami udzielają lekcji).

Po przedstawieniach warto podkreślić wartość różnorodności przedstawień – każda z grup jest inna, ponieważ z tworzących ją osób jest wyjątkowa i indywidualna; różni się od siebie, mimo że pochodzimy z tej samej kultury.

Bibliografia i linki:

Edukacja międzykulturowa. Pakiet Edukacyjny Pozaformalnej Akademii Jakości Projektu. Część 2

<http://www.frse.org.pl/sites/frse.org.pl/files/publication/888/edukacja-miedzykulturowa-pajp-czesc-2-pdf-16004.pdf>

Uczenie się międzykulturowe. Pakiet szkoleniowy nr 4, Rada Europy i Komisja Europejska,

http://www.mlodziez.org.pl/sites/mlodziez.org.pl/files/publication/212/pakiet_szkoleniowy_4_uczenie_sie_miedzykulturowe_p_44370.pdf

All different, all equal. Education pack. Ideas, resources, methods and activities for informal intercultural education with young people and adults

https://www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Resources/Publications/Education_Pack_en.pdf

Jakość a nie jakoś. Edukacja międzykulturowa w projektach

<http://www.plf.org.pl/aktualnosci/jakosc-nie-jakos-edukacja-miedzykulturowa-w-projektach>